

ДІЯЛЬНІСТЬ АДМІНІСТРАТИВНИХ СУДІВ В УКРАЇНІ ЯК ОБ'ЄКТ НАУКОВО-ПРАВОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

ACTIVITY OF ADMINISTRATIVE LAW JUDGES IN UKRAINE AS AN OBJECT OF LEGAL RESEARCHES

Танасюк А.М.,

магістр Навчально-наукового інституту права
Сумського державного університету

У статті проаналізовано сучасний стан наукової розробленості вітчизняними дослідниками проблем забезпечення діяльності адміністративних судів в Україні, правового статусу, розмежування компетенції та юрисдикції. На основі узагальнення стану наукової розробленості поняття діяльності адміністративних судів в Україні систематизовано й виокремлено групи досліджень.

Ключові слова: адміністративні суди, компетенція, юрисдикція, адміністративне судочинство, суб'єкти, науково-правові дослідження.

В статье проанализировано современное состояние научной разработанности отечественными исследователями проблем обеспечения деятельности административных судов в Украине, правового статуса, разграничения компетенции и юрисдикции. На основе обобщения состояния научной разработанности понятия деятельности административных судов в Украине систематизированы и выделены группы исследований.

Ключевые слова: административные суды, компетенция, юрисдикция, административное судопроизводство, субъекты, научно-правовые исследования.

The present state of scientific development by domestic researchers of the problems of ensuring the activity of administrative courts in Ukraine, legal status, division of competence and jurisdiction are analyzed. On the basis of the generalization of the state of scientific development of the concept of the activity of administrative courts in Ukraine, the following groups of studies are systematized and singled out.

Key words: administrative courts, competence, jurisdiction, administrative justice, subjects, scientific-legal research.

Актуальність дослідження. Саме адміністративні суди є провідними суб'єктами, на яких покладено завдання щодо захисту та поновлення порушених, невизнаних, оспорюваних прав, свобод та інтересів фізичних і юридичних осіб у публічно-правових відносинах. Статистичні дані свідчать, що зазначені державні органи повсякденно розглядають і вирішують значну кількість публічно-правових спорів. Від того, наскільки якісно та повно організовано діяльність адміністративних судів, без сумніву, залежить й ефективність їхньої роботи та здійснення адміністративного судочинства загалом [1, с. 3].

Питання функціонування адміністративних судів, правових засад їх діяльності були досліджені значною кількістю науковців, серед яких – В.Б. Авер'янов, О.М. Бандурка, В.Е. Беляневич, Д.Н. Бахрах, Ю.П. Битяк, І.М. Винокурова, Ю.В. Георгієвський, І.П. Голосніченко, І.А. Дьомін, І.Б. Коліушко, А.М. Колодій, А.Т. Комзюк, В.В. Кривенко, Р.О. Куйбіда, І.С. Марочкін, О.С. Міщенко, А.О. Неугодніков, А.Ю. Осадчий, Ю.С. Педько, Ю.Є. Полянський, Д.М. Притика, П.М. Рабінович, Н.Г. Саліщева, О.Г. Свида, М.І. Смокевич, В.С. Стефанюк, Є.В. Чаку, Н.В. Шевцова, І.В. Шруб та інші.

Метою статті є характеристика наукових досліджень вітчизняних науковців про діяльність, правовий статус, розмежування компетенції та юрисдикції адміністративних судів в Україні.

З огляду на триваючий процес оновлення адміністративного процесуального законодавства не втрачають актуальності дослідження проблем правового статусу суб'єктів адміністративно-процесуальних правовідносин, аналіз яких, безперечно, визнається перспективним напрямом наукових досліджень як у пізнавальному, так і в практичному аспектах. На особливу увагу заслуговують питання правового статусу суду та його місця у системі суб'єктів процесуальних правовідносин, які неодноразово опинялися у центрі наукових обговорень у різних галузях правових знань: конституційного права, цивільного процесу, судоустрою, адміністративного права тощо [2, с. 86]. У контексті триваючої судової реформи, особливо з прийняттям Закону України «Про судоустрій та статус суддів» від 2 червня 2016 року та змінами, внесеними Законом

України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» від 03.10.2017 № 2147, назріла необхідність у теоретичному розмежуванні питань діяльності адміністративних судів з іншими ланками судової влади, визначенні адміністративно-правових засад діяльності адміністративних судів.

Для вивчення діяльності адміністративних судів цікавим видається розгляд їх у наукових працях, які не безпосередньо, а опосередковано торкаються окремих аспектів адміністративно-правового забезпечення діяльності адміністративних судів.

Так, дослідження діяльності адміністративних судів у межах розгляду інституту адміністративного судочинства здійснювали у своїх дисертаціях В.Б. Пчелін «*Організація адміністративного судочинства України: правові засади*» [1] (2017), де надано характеристику адміністративних судів як провідних суб'єктів адміністративного судочинства в Україні, зокрема з'ясовано їх поняття та окреслено види, розкрито сутність та особливості юрисдикції, поняття, види та особливості підсудності ім публічно-правових спорів; Ю.С. Педько «*Становлення адміністративної юстиції в Україні*» [3] (2003), де розглядаються актуальні питання становлення адміністративної юстиції в Україні, аналізуються функціональне призначення та принципи адміністративної юстиції, враховуючи мету, яка поставлена перед цим інститутом у Концепції реформи адміністративного права України. Визначені шляхи поетапного створення системи адміністративних судів, а також вирішення питань, які пов'язані із особливостями кадрового забезпечення адміністративної юстиції. Значна увага приділяється висвітленню процесуальної природи адміністративної юстиції та визначенню особливих характеристик адміністративного судочинства; О.В. Бачун «*Правовий статус суб'єктів адміністративного судочинства*» [4] (2010), де автор розкриває процесуальний статус суб'єкта в судочинстві через важливу правову категорію – «правосуб'єктність»; О.М. Андруневич «*Суб'єкти адміністративного судочинства України*» [5] (2012), де охарактеризовано право на судовий захист, європейські стандарти судочинства і їх дотримання адміністративними судами України, сформульовано

висновки та пропозиції, спрямовані на підвищення ефективності діяльності адміністративних судів.

Місце адміністративного суду в системі суб'єктів права та судових органів розглядалися в дисертаційних роботах М.І. Пипяка, Д.В. Кіреєва, О.Г. Свида. Так, дослідник М.І. Пипяк присвятив дисертацію *«Адміністративний суд у системі державних органів України»* [6] (2016) всебічному дослідженню функціонування системи адміністративних судів в Україні, напрямом удосконалення їх діяльності та взаємодії з іншими органами державної влади. Досліджено діяльність адміністративних судів у зарубіжних країнах та виокремлено позитивний досвід розвинених країн, який запропоновано імплементувати в Україні. Обґрунтовано низку недоліків у функціонуванні системи адміністративних судів в Україні та сформульовано пропозиції з їх подолання. Системно відображено напрями удосконалення діяльності адміністративних судів у системі державних органів України та вироблено концепцію реформування усієї ланки адміністративного судочинства. Дисертацію Д.В. Кіреєва *«Адміністративні суди у системі суб'єктів адміністративного права України»* [7] (2013) присвячено аналізу сутності та особливостей адміністративних судів у системі суб'єктів адміністративного права України. Надано теоретико-методологічну характеристику адміністративних судів як суб'єктів адміністративного права. З'ясовано місце адміністративних судів у судовій системі та системі суб'єктів адміністративного права в сучасних суспільно-політичних і правових умовах. Охарактеризовано взаємодію адміністративних судів між собою, з іншими органами державної влади, місцевого самоврядування і громадськості, окреслено шляхи її оптимізації. Визначено систему гарантій і контролю за діяльністю адміністративних судів. О.Г. Свида у праці *«Адміністративні суди в Україні: становлення та перспективи розвитку»* [8] (2008) приділив увагу не тільки дослідженню місця та завдання адміністративних судів у механізмі захисту прав, свобод та інтересів людини, а також у окремому розділі роботи виклав результати свого дослідження щодо місця адміністративних судів у всій судовій системі України. Також варто зазначити, що О.Г. Свида у згаданій роботі розглянув такі проблемні питання, як забезпечення адміністративних судів суддівськими кадрами, матеріально-фінансове та психологічне забезпечення адміністративних судів в Україні.

Проблеми визначення компетенції та судової юрисдикції адміністративних судів досліджувалися в таких роботах: О.В. Джабурія *«Компетенція адміністративних судів щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень»* [9] (2014), де досліджено науково-теоретичні та практичні питання компетенції адміністративних судів щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень. Розглянуто теоретичні положення, пов'язані із визначенням структури та особливостей компетенції адміністративних судів у контексті правозахисної природи їх діяльності, здійснено аналіз співвідношення категорії «компетенція» адміністративного суду з такими суміжними поняттями, як «юрисдикція», «правовий статус», «повноваження», «підсудність» та обґрунтовано доцільність теоретичної характеристики діяльності адміністративного суду саме через дослідження його компетенції. Здійснено науково-теоретичний аналіз окремих елементів компетенції адміністративних судів; М.І. Смокович *«Проблеми розмежування судової юрисдикції та визначення компетенції адміністративних судів»* [10] (2009), де увагу приділено категорії юрисдикції адміністративних судів, критеріям встановлення компетенції адміністративних судів, розмежуванню компетенції як між адміністративними судами та іншими судами загальної юрисдикції, так і розмежуванню компетенції між адміністративними судами та судом конституційної юрисдикції; І.В. Шруб *«Функціонування адміністративних судів в Україні: організаційно-правові засади»* [11] (2009), де проаналізовано організаційно-правові засади функціонування адміністративних судів, відповід-

ність інституту адміністративного судочинства Конституції України та загальновизнані міжнародні стандарти у сфері захисту прав і свобод людини та громадянина. Проаналізовано також організаційну побудову адміністративних судів, їх кадрове, матеріально-технічне, фінансове та інше забезпечення та на цій основі розроблено пропозиції з їх удосконалення. Проаналізовано компетенцію адміністративних судів, а також визначено сутність і складові елементи справ адміністративної юрисдикції. Проаналізовано порядок розгляду справ в адміністративних судах і виконання рішень в адміністративних справах.

Безпосередньо забезпеченню діяльності адміністративних судів присвячені праці таких науковців, як: Є.В. Чаку *«Оптимізація організації та функціонування адміністративних судів в Україні»* [12] (2012), де розглянуто становлення і розвиток адміністративного судочинства в Україні, правове забезпечення діяльності адміністративних судів, порівняно європейські та вітчизняні моделі організації та функціонування адміністративних судів. Також у дисертації ґрунтовно досліджені недоліки побудови адміністративних судів в Україні, кадрове та матеріально-технічне забезпечення адміністративного судочинства, компетенційні проблеми у функціонуванні адміністративних судів в Україні; І.М. Винокурова *«Організаційно-правові засади діяльності адміністративних судів»* [13] (2011), де досліджено місце адміністративних судів у системі державних органів України. У дисертації детально розглянуто такі питання, як проблеми визначення юрисдикції адміністративних судів, компетенція адміністративних судів як органів судової влади, принципи адміністративного судочинства. Досліджено такі питання, як організаційно-правові проблеми побудови системи адміністративних судів на сучасному етапі, організаційне забезпечення діяльності адміністративних судів та проблеми кадрового забезпечення адміністративних судів. Важливо, що автор приділив увагу теоретичним та правовим передумовам формування системи адміністративних судів в Україні; А.Л. Борко *«Організаційно-правове забезпечення діяльності адміністративних судів України»* [14] (2009), де досліджено діяльність, пов'язану з адміністративно-правовим забезпеченням функціонування адміністративних судів. Проаналізовано понятійний апарат, методи і форми забезпечення такої діяльності, структура адміністративних судів. Розглянуто питання правового регулювання обов'язків голів адміністративних судів, їх заступників, суддів, порядок розподілу справ між суддями. Визначено форми і методи забезпечення законності, а також механізм контролю за діяльністю адміністративних судів. Сформульовано наукові висновки та пропозиції, спрямовані на вдосконалення законодавства у сфері забезпечення діяльності адміністративних судів; А.О. Неугодніков *«Правовий статус адміністративного суду в Україні: адміністративно-правовий аспект»* [15] (2006), де розглянуто адміністративно-правовий аспект правового статусу адміністративного суду в Україні, сформульовано його авторське поняття, охарактеризовано його елементи та правосуб'єктність. Визначено порядок створення, реорганізації та ліквідації адміністративного суду. Сформульовано завдання, принципи та функції адміністративного суду, запропоновано їх класифікацію.

Висновки. Отже, узагальнення стану наукової розробленості поняття діяльності адміністративних судів в Україні дало змогу систематизувати й виокремити такі групи досліджень: адміністративні суди як суб'єкт адміністративного судочинства; місце адміністративних судів у системі суб'єктів права та судових органів; компетенція та судова юрисдикція адміністративних судів; організаційно-правові засади функціонування адміністративного суду.

Проаналізовані наукові праці є помітним внеском у розвиток науки адміністративного процесу і є основою для дослідження адміністративно-правових засад діяльності адміністративних судів в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Пчелін В.Б. Організація адміністративного судочинства України: правові засади: автореф. дис. ... д. ю. н. 12.00.07. Харків, 2017. 42 с.
2. Коротобай С. Поняття суб'єктів адміністративно-процесуальних правовідносин: аналіз сучасних наукових досліджень. Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. № 2. 2014. С. 85–91.
3. Педько Ю.С. Становлення адміністративної юстиції в Україні: монографія. К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2003. 208 с.
4. Бачун О.В. Правовий статус суб'єктів адміністративного судочинства: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Інститут законодавства Верховної Ради України. К., 2010. 21 с.
5. Андруневчин О.М. Суб'єкти адміністративного судочинства України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Львів, 2012. 18 с.
6. Пилип М.І. Адміністративний суд у системі державних органів України: дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук: 12.00.07. Львів, 2016. 191 с.
7. Кіреєв Д.В. Адміністративні суди у системі суб'єктів адміністративного права України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Херсон, 2013. 20 с.
8. Свіда О.Г. Адміністративні суди в Україні: становлення та перспективи розвитку: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.10. Одес. нац. юрид. акад. О., 2008. 17 с.
9. Джабурія О.В. Компетенція адміністративних судів щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Одеса, 2014. 22 с.
10. Смокович М.І. Проблеми розмежування судової юрисдикції та визначення компетенції адміністративних судів: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Академія управління МВС. К., 2010. 20 с.
11. Шруб І.В. Функціонування адміністративних судів в Україні: організаційно-правові засади та їх реалізація: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2009. 20 с.
12. Чаку Є.В. Оптимізація організації та функціонування адміністративних судів в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Дніпропетровськ, 2012. 181 с.
13. Винокурова І.М. Організаційно-правові засади діяльності адміністративних судів в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.10. Нац. акад. прокуратури України. К. 2011. 19 с.
14. Борко А.Л. Організаційно-правове забезпечення діяльності адміністративних судів України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Львів. держ. ун-т внутр. справ. Л., 2009. 220 с.
15. Неугодніков А.О. Правовий статус адміністративного суду в Україні: адміністративно-правовий аспект: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Одеса: Б.в., 2006. 20 с.

УДК 342.9

ОГЛЯД ТА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗАКОНОДАВЧОЇ БАЗИ, ЯКА СТОСУЄТЬСЯ РЕФОРМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

REVIEW AND DESCRIPTION OF THE LEGISLATIVE FRAMEWORK CONCERNING THE HEALTH CARE REFORM IN UKRAINE

Тарнавська І.Я.,

*аспірант кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства
Національного університету біоресурсів і природокористування України*

У статті проведено науковий аналіз правового середовища України стосовно реалізації заходів медичної реформи, виконання правових засад забезпечення рівних можливостей надання медичних послуг та забезпечення додержання прав медичних працівників. Досліджується законодавча і нормативно-правова база охорони здоров'я в Україні. У статті розглянуто питання реформування системи охорони здоров'я України, спрямоване на поліпшення медичного обслуговування населення та проаналізовано окремі заходи реформування, які містять певні ризики щодо подальшого функціонування системи охорони здоров'я і забезпечення прав медичних працівників, яких необхідно уникнути.

Ключові слова: захист прав, медичні працівники, законодавство України у галузі охорони здоров'я, реформа системи охорони здоров'я.

В статье проведен научный анализ правовой среды Украины относительно реализации мероприятий по медицинской реформе, выполнения правовых основ обеспечения равных возможностей оказания медицинских услуг и обеспечения соблюдения прав медицинских работников. Исследуется законодательная и нормативно-правовая база охраны здоровья в Украине. В статье рассмотрены вопросы реформирования системы здравоохранения Украины, направленные на улучшение медицинского обслуживания населения и проанализированы отдельные меры реформирования, которые содержат определенные риски дальнейшего функционирования системы здравоохранения и обеспечения прав медицинских работников, которые необходимо избежать.

Ключевые слова: защита прав, медицинские работники, законодательство Украины в области здравоохранения, реформа системы здравоохранения.

The article provides a scientific analysis of the legal environment of Ukraine regarding the implementation of measures on medical reform, the implementation of legal principles for ensuring equal opportunities for the provision of medical services and ensuring the observance of the rights of medical workers. The legislative and regulatory framework for health in Ukraine is being explored. The article deals with the reform of the health care system of Ukraine aimed at improving the medical care of the population and analyzes individual measures of reform, which contain certain risks for the further functioning of the health care system and the provision of the rights of medical staff that should be avoided.

Key words: protection of the rights, medical workers, medical officers, Ukrainian legislation in the field of health protection, healthcare reform.

Постановка проблеми. Впродовж останніх років пріоритетним напрямом діяльності Міністерства охорони здоров'я України залишається подальший розвиток пер-
винної медичної допомоги, поліпшення якості та доступності медичних послуг. Нові впровадження законодавства в сфері охорони здоров'я передбачають кардинальні якісні